

Άσκηση Ακοής – Σολφέζ – Ρυθμική Αγωγή IV

Εαρινό Εξάμηνο 2026
ΤΜΕΤ, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Μάθημα 4^ο

Μόνικα Ανδριανοπούλου

Edgard Varèse, 1936 (διάλεξη)

‘Καινούρια όργανα και καινούρια μουσική’

Όπως είπε ο Debussy, τα έργα τέχνης κάνουν τους κανόνες, οι κανόνες δεν κάνουν έργα τέχνης.

Προσωπικά, για τις συλλήψεις μου, χρειάζομαι ένα τελείως νέο μέσο έκφρασης: μία μηχανή παραγωγής ήχου (όχι αναπαραγωγής). Σήμερα υπάρχει δυνατότητα να κατασκευάσουμε μία τέτοια μηχανή με λίγη ακόμα έρευνα.

Αν είστε περίεργοι να μάθετε τί θα μπορούσε μια τέτοια μηχανή να κάνει που δεν το μπορεί η ορχήστρα, θα προσπαθήσω να σας πω εν συντομία: ό, τι γράφω, όποιο είναι το μήνυμά μου, θα φτάνει στον ακροατή αναλλοίωτο από την ‘ερμηνεία’...

Και να τα πλεονεκτήματά που περιμένω από μια τέτοια μηχανή:

Απελευθέρωση από το αυθαίρετο, περιοριστικό ισοσυγκερασμένο σύστημα, η δυνατότητα για όσες υποδιαίρεσεις της οκτάβας θέλει κανείς, και άρα για τη δημιουργία οποιασδήποτε κλίμακας, αναπάντεχη έκταση και στις ψηλές και στις χαμηλές περιοχές του ήχου, καινούριοι απολαυστικοί αρμονικοί συνδυασμοί, η δυνατότητα για οποιοδήποτε ηχόχρωμα, καινούριες δυναμικές κατά πολύ πέρα από αυτές της ορχήστρας, η εκπομπή του ήχου από οποιοδήποτε σημείο ή σημεία μέσα στην αίθουσα, ρυθμοί άσχετοι μεταξύ τους που θα ακούγονται ταυτόχρονα, αφού η μηχανή θα μπορούσε να παίζει όσες νότες θέλουμε και τις υποδιαίρεσεις τους – όλα αυτά μέσα σε χρόνο που ανθρωπίνως θα ήταν αδύνατον να εκτελεστούν.

Morgan, R.P. (Ed.) (1998): *Strunk's source Readings in Music History: The Twentieth Century* (Vol.7). New York: Norton & Company.

1α. Γρήγορη αντίληψη διαστημάτων

(α).....

(β).....

(γ).....

(δ).....

(ε).....

1β. Γρήγορη αντίληψη διαστημάτων

A musical staff with five measures, each containing a single note. The notes are: G4 (treble clef), F#4 (bass clef), G4 (treble clef), F4 (bass clef), and G4 (treble clef). Below the staff, five interval labels are placed: 7μ ↑, 4K ↓, 3M ↑, 6μ ↓, and 6M ↑. The staff ends with a double bar line.

1γ. Γρήγορη αντίληψη διαστημάτων

A musical exercise on a single staff in 4/4 time, consisting of five measures. The notes and their intervals are as follows:

- Measure 1: Treble clef, C4 (quarter), B3 (quarter). Interval: 7μ (Major 7th).
- Measure 2: Bass clef, C4 (quarter), F#4 (quarter). Interval: 4K (Quart).
- Measure 3: Treble clef, C4 (quarter), E4 (quarter). Interval: 3M (Major 3rd).
- Measure 4: Bass clef, C4 (quarter), G#4 (quarter). Interval: 6μ (Major 6th).
- Measure 5: Treble clef, C4 (quarter), A4 (quarter). Interval: 6M (Major 6th).

2.Schoenberg, *Die Natur* (op.8): αρμονικό υπόβαθρο, μετάφραση (σελ.9)

A. Schoenberg (1874-1951)
Έξι τραγούδια, Op.8, No.1
Die Natur (1903)

Nacht fließt in Tag und Tag in Nacht,

The first system of the musical score for 'Die Natur' by Arnold Schoenberg. It consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line has the lyrics 'Nacht fließt in Tag und Tag in Nacht,'. The piano accompaniment features a complex harmonic structure with a red circle around the first two measures and a blue circle around the last two measures. A blue arrow points down from the piano part to the second system.

der Bach zum Strom, der Strom zum Meer; in Tod zer -

The second system of the musical score. The vocal line continues with 'der Bach zum Strom, der Strom zum Meer; in Tod zer -'. The piano accompaniment has a yellow box around a measure in the bass line with an arrow labeled '4A' pointing to the next measure. A blue arrow points down from the piano part to the third system.

rinnt des Le - bens Pracht und Tod zeugt des

The third system of the musical score. The vocal line has the lyrics 'rinnt des Le - bens Pracht und Tod zeugt des'. The piano accompaniment has a yellow box around a measure in the bass line with an arrow labeled '4A' pointing to the next measure. A blue arrow points down from the piano part to the fourth system.

Le - ben licht und hehr

The fourth system of the musical score. The vocal line has the lyrics 'Le - ben licht und hehr'. The piano accompaniment has a red circle around a measure in the bass line.

Η νύχτα ρέει μέσα στη μέρα, και η μέρα μέσα στη νύχτα,
το ρυάκι στο ποτάμι, το ποτάμι στην θάλασσα –
Στον θάνατο αποσυντίθεται το μεγαλείο τής ζωής,
Και ο θάνατος γεννά την ζωή, φωτεινή και υπέροχη

<https://www.youtube.com/watch?v=KAYM2ncFjhY>
Schoenberg: 3 Lieder, Op. 8 - 1. Nature · Anja Silja ·
Wiener Philharmoniker · Christoph von Dohnányi

Natur, Heinrich Hart (1855-1906)

Περί του Schoenberg και άλλων...

Και ο Debussy και ο Schoenberg ξεπέρασαν την τονικότητα. Ο Debussy το έκανε μ'ένα 'κλικ' των δαχτύλων, «σα να μην έτρεχε τίποτα», ενώ ο Schoenberg είχε μεγάλη πάλη μαζί της.

Από συνέντευξη της Mitsuko Uchida.

Υπήρχαν κάποιοι λίγοι συνθέτες που δεν ανήκαν στη '2^η Βιεννέζικη Σχολή' των Schoenberg, Berg & Webern και που έβλεπαν θετικά την ατονικότητα. Αμερικανοί συνθέτες όπως οι Charles Ives και Henry Cowell φαίνεται να έφθασαν στην ατονικότητα έχοντας ελάχιστη ή μηδαμινή γνώση του τί είχε συμβεί στην Ευρώπη, και από άλλο δρόμο: αγνοώντας την παράδοση παρά εξελίσσοντάς την.

Griffiths, P. (1994): *Modern Music. A Concise History*. Malta: Interprint Ltd.

Πάντως για πολλούς συνθέτες υπήρχε αμηχανία στη φάση όπου φαινόταν ότι η κατάλυση της τονικότητας θα ήταν το επόμενο βήμα. Ο Sibelius δεν συνέθεσε για τα τελευταία 30 χρόνια της ζωής του, ενώ ο Schoenberg μετά από μία 'βουτιά' στην ατονικότητα, παρέμεινε σιωπηλός κι αυτός για 7 χρόνια. Έβλεπε τη στροφή προς την ατονικότητα σαν αναπόφευκτη εξέλιξη και αισθανόταν αναγκασμένος να προχωρήσει μπροστά, ακόμα κι ενάντια στη θέλησή του.

Griffiths, P. (1994): *Modern Music. A Concise History*. Malta: Interprint Ltd.

3α.Ακρόαση :

Edgard Varèse (1883-1965), *Density 21.5* for Solo Flute

Το έργο *Density 21.5* γράφτηκε το 1936 για σόλο φλάουτο. Ο Varese έκανε κάποιες διορθώσεις το 1946. Το συνέθεσε κατά παραγγελία του φλάουτιστα George Barrère για την πρεμιέρα φλάουτου που είχε αγοράσει, κατασκευασμένου από πλάτινα (λευκόχρυσο). Η πυκνότητα του λευκόχρυσου είναι κοντά στα 21,5 γραμμάρια ανά κυβικό εκατοστό. (Chou, 1994).

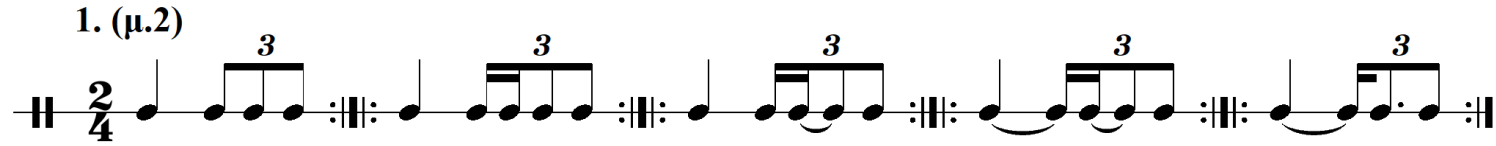

Laura Pou, flute

<https://www.youtube.com/watch?v=cCFk0f8szes>

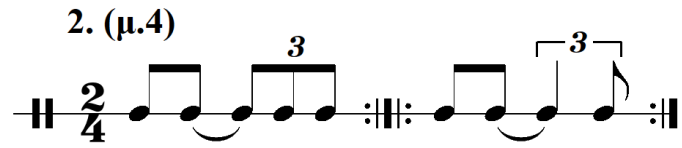
3β. Ρυθμική προετοιμασία για τραγούδι του *Density 21,5* (Edgar Varèse). (Σημειώσεις σελ.14)

1. (μ.2)

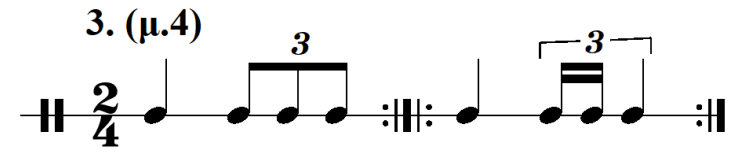
2/4

2. (μ.4)

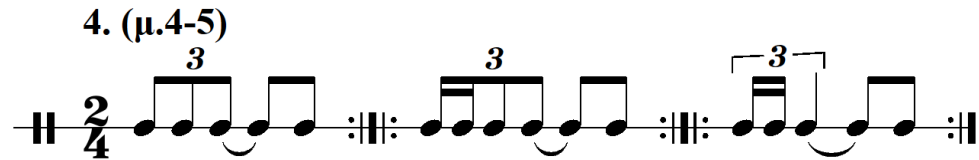
2/4

3. (μ.4)

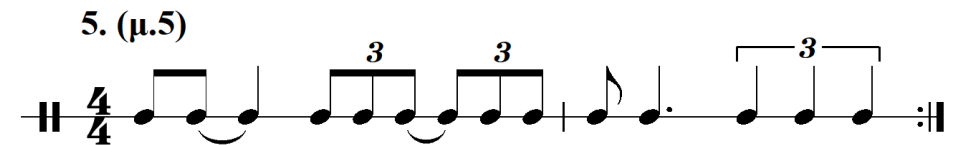
2/4

4. (μ.4-5)

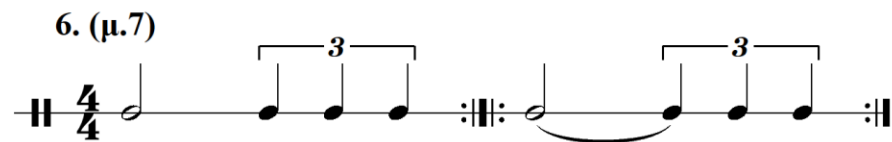
2/4

5. (μ.5)

4/4

6. (μ.7)

4/4

3γ. Τραγούδι: *Density 21.5* (1936, 1946), του Edgar Varése (1883-1965) (σελ.14)

Π'ΕСА
(Density 21,5)
E. ВАРΕЗ

ПЪЕСА
(Density 21,5)
Э. ВАРЕЗ

The image shows a musical score for the piece 'Density 21.5' by Edgar Varèse. It consists of three staves of music written in treble clef. The first staff begins with a tempo marking of quarter note = 72. The music features various dynamic markings: *mf*, *f*, *mf*, *p*, *f*, and *mf*. The second staff includes markings for *f > p*, *mf*, and *p subito*. The third staff includes markings for *f*, *ff*, *mf subito*, and *fff*. The score includes numerous slurs, ties, and articulation marks such as accents and breath marks.

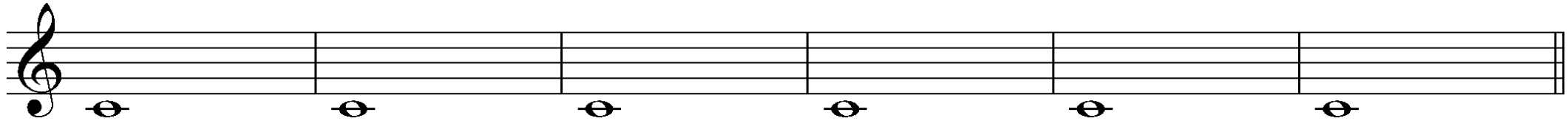

Laura Pou, flute

<https://www.youtube.com/watch?v=dBzljtfiYZQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=cCFk0f8szes>

4a. *Clusters*

https://www.youtube.com/watch?v=3HUv6w7ZpSY&list=RD3HUv6w7ZpSY&start_radio=1

Béla Bartók - Mikrokosmos 107: Melody in the Mist

4β. *Clusters*

(Σημειώσεις σελ.22)

5α. Συγχορδίες μεθ' 7^{ης} στην αρμονική ελάσσονα (σημειώσεις σ.21),
και από κοινή βάση

(ii) Συγχορδίες μεθ' 7^{ης}
πάνω στις βαθμίδες τής
αρμονικής ελάσσονας κλίμακας

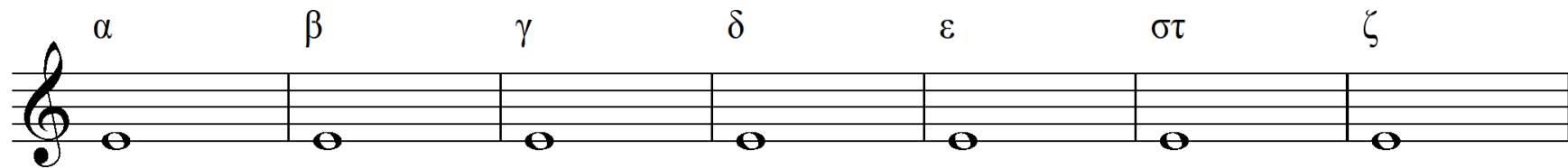
A musical staff in treble clef with a key signature of one flat (B-flat). It contains seven chords, each represented by a vertical line with a chord symbol below it. The chords are: EM (E4, G4, Bb4), εμ (E4, G4, Bb4), AM (A4, C5, Eb5), Εμ (E4, G4, Bb4), Μμ (E4, G4, Bb4), MM (E4, G4, Bb4), and εε (E4, G4, Bb4).

A musical staff in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#). It contains seven chords, each represented by a vertical line with a chord symbol below it. The chords are: AM (A4, C5, E5), MM (M4, F#4, A4), Μμ (M4, F#4, A4), EM (E4, G4, B4), Εμ (E4, G4, B4), εμ (E4, G4, B4), and εε (E4, G4, B4).

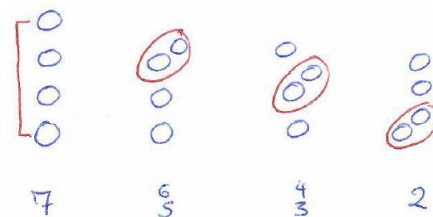
(Διάταξη κατά είδος τρίφωνης συγχορδίας)

5β. Συγχορδίες μεθ' 7^{ης} με κοινή νότα – ακουστική αναγνώριση

Συγχορδίες μεθ' 7ης
με κοινή νότα: μι
ΑΜ, ΜΜ, Μμι, ΕΜ, Εμι, εμ, εε

Μόνο για τις μείζονες
με μικρή 7^η:

5γ. Συγχορδίες μεθ' 7^{ης} με κοινή νότα – ακουστική αναγνώριση

Συγχορδίες μεθ' 7^{ης}
με κοινή νότα: μι
AM, MM, Mμ, EM, Eμ, εμ, εε

α β γ δ ε στ ζ

$c\# \phi 7$ E^{M7} $A b +M7$ $c\# 7$ $F\# 2$ $a\# \circ 7$ e^{M7}

6α.
Παρατήρηση
αρμονίας (i):
(Μελωδικές
σημειώσεις
σελ.40)

R. Schumann, *Dichterliebe* (Η αγάπη του ποιητή – 16 τραγούδια), Op.48 (1840)

Ich grolle nicht.

Nicht zu schnell. Edition Peters*

53. *mf* Ich grolle nicht, und wenn das Herz auch bricht,

I IV6 IV iiø7 V7 I I+2 vi

Ich grolle nicht, und wenn das Herz auch bricht,
Ewig verlor'nes Lieb! ich grolle nicht.
Wie du auch strahlst in Diamantenpracht,
Es fällt kein Strahl in deines Herzens Nacht.

Das weiss ich längst. (...)

Heinrich Heine

Δεν παραπονιέμαι, κι ας πονάει η καρδιά μου,
Αγάπη για πάντα χαμένη! Δεν παραπονιέμαι.
Όσο κι αν στραφταλίζεις σαν διαμάντι,
Καμιά λάμψη δεν πέφτει στη νύχτα της καρδιάς σου.

Το γνωρίζω εδώ και καιρό. (...)

<https://www.youtube.com/watch?v=c5W3qGUa9XU>

www.youtube.com/watch?v=5XdNtXnljns

6β. Παρατήρηση αρμονίας (ii)
'Mr. Warne!' Από το soundtrack της ταινίας *Miss Potter* (2006).
Συνθέτης: Nigel Westlake

THE TALE OF
PETER RABBIT

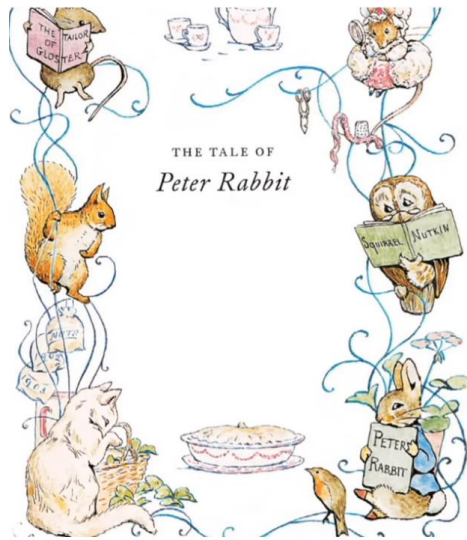

BEATRIX POTTER
The original and authorized edition

<https://www.youtube.com/watch?v=ovvukpWjRu8>

βγ.Χρωματική σχέση
τρίτης – παράδειγμα
ρεπερτορίου

(τραγούδι με τον μπάσο)
(Βλ. Μελωδικές
Σημειώσεις, σελ.32)

Nigel Westlake (1958-)
When you taught me how to dance
Από το soundtrack της ταινίας *Miss Potter*(2006)

I IV I I ii V I IV I vi V⁶ vi

V I V bIII IV I I IV I I V vi

[χρ.σχ.3ης]

6δ. Αρμονία: Dictée αρμονικής διαδοχής

Αρμονική Ακολουθία,
Dictee & τραγούδι

The musical score consists of two systems of piano accompaniment. Each system has a grand staff with a treble clef and a bass clef. The key signature has one flat (B-flat) and the time signature is common time (C). The chords are numbered 1 through 8 in blue circles above the treble clef. Below the bass clef, Roman numerals indicate the chord quality and position.

Measure	Chord	Quality
1	C4	I
2	C4	I
3	C4	I
4	D4	ii
5	C4	I
6	F4	IV
7	C4	I
8	C4	I

6ε. Αρμονία: Dictée αρμονικής διαδοχής (λύση) –
(βλ. Μελωδικές Σημειώσεις, σελ.26, Διαδοχή Νο.3)

Αρμονική Ακολουθία,
Dictee & τραγούδι

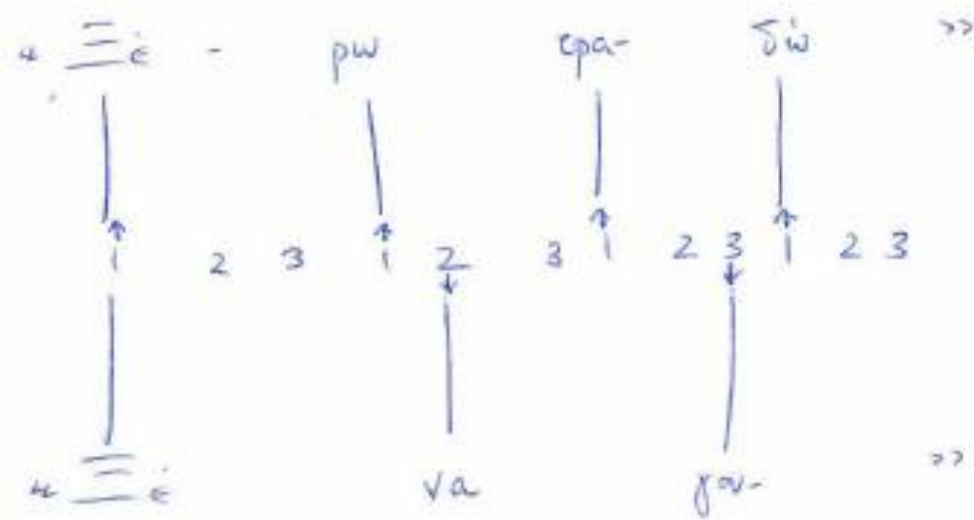
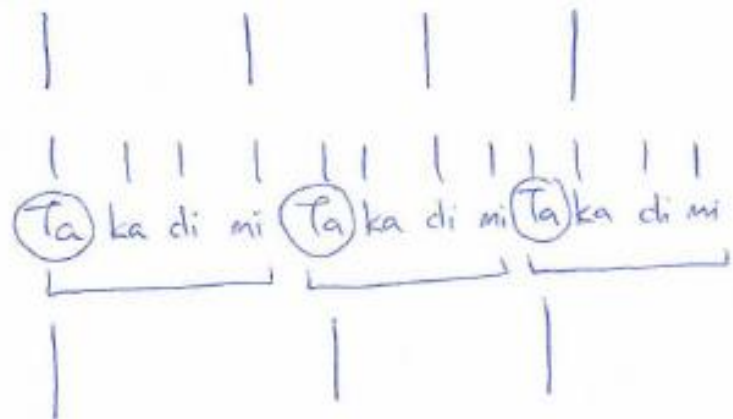
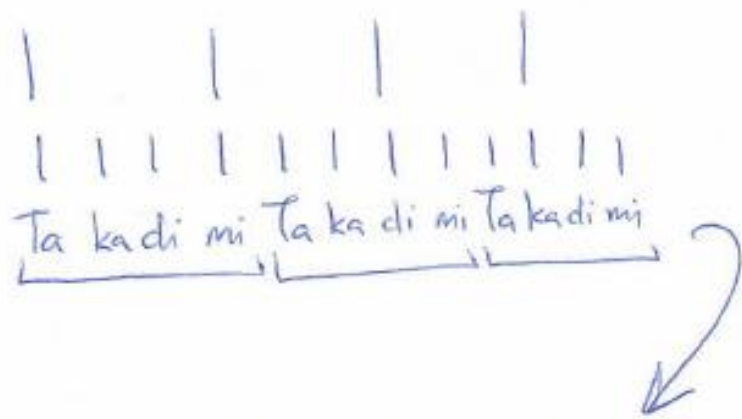
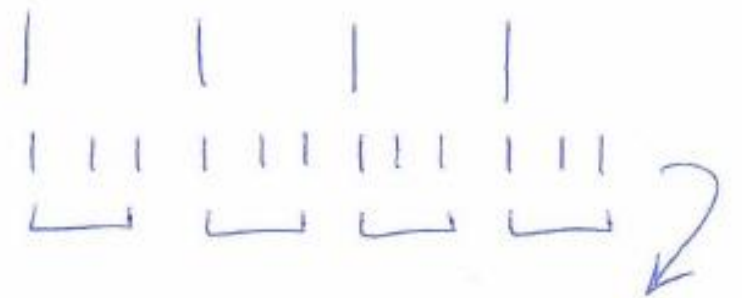
Χρωμ.σχ.3ης

I iii I \flat VI I (V) → ii (V) →

III IV I V^{5#} I
(V) 7 (VI)

7α.Σχέση 3:4

3:4

7β.Σχέση 3:4 – Boettger, ασκήσεις 403, 404

403

Exercise 403 consists of two staves. The top staff is in 12/8 time and begins with a half note followed by a quarter rest. The melody features eighth-note patterns with accents (>) and a double bar line. The bottom staff continues the melody with triplets (3), a fourth note (4), and a fifth note (5).

404

Exercise 404 consists of two staves. The top staff is in 3/4 time and begins with a half note followed by a quarter rest. The melody features eighth-note patterns with triplets (3) and a double bar line. The bottom staff continues the melody with a 3:2 ratio, a triplet (3), a fourth note (4), and a triplet (3).

Όταν δύο άνθρωποι μαλώνουν, φταίει εκείνος που είναι πιο έξυπνος.
(*Wolfgang Goethe*, Γερμανός ποιητής 1749-1832)

Ο αδικών του αδικουμένου κακοδαιμονέστερος.
(Αυτός που αδικεί είναι πιο δυστυχής από εκείνον που αδικείται.)
(*Δημόκριτος*, αρχαίος Έλληνας φιλόσοφος 470-370 π.Χ.)

Almond blossom (1890) by [Vincent Van Gogh](#).
<https://gr.pinterest.com/pin/13440498884272803/>.